

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „*Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej*”

finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Sucha (Beskidzka), Małopolska (Galicja)/ Austro-Węgry

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Biblioteka i zbiory muzealne Branickich w Suchej

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji (biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

Kolekcja prywatna

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Początki Biblioteki i zbiorów muzealnych Branickich w Suchej sięgają 1843 r., kiedy Aleksander Branicki nabył renesansowy zamek w Suchej. Trzonem kolekcji stały się okazy sprowadzone z dóbr Branickich na terenie ob. Ukrainy, m.in. obrazy i rzeźby, porcelanę, tkaniny i broń. Od 1866 r. zbiory powiększono dzięki zakupom. Kolejni spadkobiercy kontynuowali działalność kolekcjonerską Aleksandra Branickiego o pamiątki historyczne, archiwalia, dzieła sztuki. W 1882 r. posadę bibliotekarza i kustosa zbiorów objął dr Michał Żmigrodzki. W 1939 r. część zbiorów została wywieziona przez Branickich do Międzyrzecza Podlaskiego, pozostałe okazy kolekcji zarekwirowali Niemcy w czasie II wojny światowej, część została celowo zniszczona. Po wojnie pozostałości ze zbiorów biblioteki Branickich trafiły do bibliotek i muzeów w Warszawie, Krakowie, Wrocławiu i Gdańsku.

Daty działalności / zakres czasowy:

1843 - 1945

Dostępność

ograniczona

Typ relacji instytucji wobec pamięci

--

Rodzaj pamięci

--

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

--

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmina/ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY	Muzeum Miejskie Suchej Beskidzkiej ul. Zamkowa 1 34-200 Sucha Beskidzka	1843: zamek Branickich w Suchej
DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW	tel/fax 33 8742605 muzeum@sucha-beskidzka.pl www.muzeum.sucha-beskidzka.pl	
GODZINY OTWARCIA	w sezonie turystycznym: od 1 maja do 30 września: wt. – sob. od 8.00-16.00, niedz. od 9.00-17.00 poza sezonem turystycznym od 1 października do 30 kwietnia wt. – sob. od 8.00-16.00	
DYREKTORZY	p.o. dyrektora	

	mgr Marek Cwetsch	
ZARZĄDCA		
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadoptowany)		

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

xxx

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

Aleksander Branicki (1821-1877) - twórca zbiorów bibliotecznych i dzieł sztuki na zamku w Suchej. W 1843 r. w wyniku podziału majątku rodzowego, po śmierci ojca, odziedziczył m. in. miasteczko i rezydencję Stawiszczce na Ukrainie. W tym samym roku nabył od Jana Kantego Wielopolskiego dobra z zamkiem w Suchej, gdzie założył kolekcję muzealno-biblioteczną. Zainteresowany naukami przyrodniczymi wspierał finansowo badania naukowe placówek przyrodniczych, sam zakładał ogrody botaniczne. W latach 1863-1864 odbył podróż do Turcji, Egiptu, Syrii i Ziemi Świętej, następnie do Algierii i Nubii. Z tych wypraw przywiózł bogate zbiory przyrodnicze i botaniczne, z których większość ofiarował do warszawskiego Gabinetu Zoologicznego.

Władysław Branicki (1848-1914) jedyny syn Aleksandra i Anny, po śmierci ojca wraz z matką opiekował się suskimi zbiorami. Był też jednym z głównych mecenasów Polskiej macierzy Szkolnej, działał w Warszawskim Towarzystwie Dobroczynności, był filantropem i patriotą. Zmarł w Nicei, po ośmiu latach jego prochy, za sprawą córki Anny z Branickich Potockiej, spoczęły w krypcie ufundowanego przez niego kościoła w Suchej.

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

Franciszek Kandyd Nowakowski - doktor filozofii, w latach 1869-1882 opiekun i kustosz, głównie zbiorów J. I Kraszewskiego w Suchej

Michał Żmigrodzki - dr historyk sztuki, filozof i etnograf, od 1882 r. bibliotekarz i kustosz zbiorów sztuki Branickich na zamku w Suchej. W latach 1869 - 1871 studiował na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, następnie na Uniwersytetach w Monachium i Paryżu. W 1898 r. uzyskał doktorat na Uniwersytecie w Heidelbergu. Był członkiem Komisji Archeologicznej i Komisji Antropologicznej Akademii Umiejętności, Towarzystwa Archeologicznego w Moskwie i Towarzystwa Historycznego we Lwowie.

W 1882 r. objął obowiązki kustosza w bibliotece Branickich na zamku w Suchej, gdzie pracował niemal przez 40 lat. W 1885 r. opublikował w "Przewodniku Bibliograficznym" pierwszy spis rękopisów Biblioteki Branickich.

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Szczegółowa historia instytucji

1843 zakup zamku w Suchej przez Branickich

1866 pierwsze zakupy do zbiorów w Suchej

1882-07-13 objęcie posady bibliotekarza przez Michała Żmigrodzkiego

1939 wywóz części zbiorów do Międzyrzecza Podlaskiego

1945 zniszczenie części zbiorów przez Niemców

Właściciel dóbr na Ukrainie Aleksander Branicki nabył w 1843 r. renesansowy zamek w Suchej, należący wcześniej do Jana Kantego Wielopolskiego. Dzięki sprawnemu zarządzaniu suska posiadłość stała się w 2 poł. XIX wieku jedną z nowoczesniej prowadzonych na terenie Galicji. Najwięcej sławy jednak, przyniosła suskiemu zamkowi muzealno-biblioteczna kolekcja założona tu przez Branickiego, człowieka o wszechstronnych zainteresowaniach i gorącego patriotę. Branicki sprowadzał do suskiego zamku dzieła sztuki ze swych ukraińskich włości – obrazy i rzeźby, porcelanę, tkaniny i broń. Od 1866 r. głównie drogą zakupów zaczął gromadzić zbiory bibliofilskie. Za czasów Branickich zamek stał się biblioteką i muzeum, działającym zgodnie z rodową maksymą "Pro Fide et Patriae". W 1869 r. swoje zbiory powiększył o cenną kolekcję rysunków i rycin Józefa Ignacego Kraszewskiego. W organizacji biblioteki pomagała Aleksandrowi Branickiemu żona – Anna z Hołyńskich, która wniosła do zbiorów własną dużą kolekcję muzykaliów. Kolekcją Kraszewskiego opiekował się bibliotekarz, doktor filozofii Franciszek Kandyd Nowakowski, który ułożył ją według drukowanego katalogu Kraszewskiego z 1865 r. *Catalogue d'une Collection Iconographique Polonaise, composée des dessins originaux, gravures, xylographies, lithographies, illustrant l'histoire, la géographie, antiquités, costumes, moeurs, armes, meubles etc. de l'ancienne Pologne, de ses provinces et pays limitrophes.*

Po śmierci założyciela zbiorów opiekę nad nimi przejął Władysław Branicki. W 1882 r. po śmierci Nowakowskiego, posadę bibliotekarza i kustosza zbiorów, 13 VII 1882 r., objął dr

Michał Żmigrodzki, który funkcję tę pełnił przez niemal 37 lat, mieszkając do końca swoich dni w Suchej. Szczególną troską i opieką otaczał Żmigrodzki zbiory Kraszewskiego, która cieszyła się największą popularnością wśród odwiedzających bibliotekę naukowców. Uporządkował ją, niemal w pełni opracował i zapisał w zachowanej do dzisiaj księdze inwentarzowej. Żmigrodzki również sam poszerzał zasoby biblioteki, pozyskując nowe pozycje podczas swoich krajowych zagranicznych podróży.

Władysław Branicki wzbogacił zbiory o pamiątki historyczne i dzieła sztuki, cenne rękopisy i archiwalia, powiększył kolekcję ikonograficzną i numizmatyczną ojca. Swoje bogate zbiory udostępniali Branicki w celach naukowych oraz chętnym do ich zwiedzania, organizowali również odczyty i wystawy. Woluminy pochodzące z biblioteki zaopatrzone były w ekslibris przedstawiający herb Branickich – Korczak oraz łacińską dewizę *Pro fide et patria*.

Po śmierci Władysława Branickiego w 1914 r. dziedziczką na suskim zamku została jego córka Anna z Branickich Tarnowska, a następnie w 1932 r. dobra przejął syn Anny i Juliusza hr. Tarnowskiego, Juliusz Tarnowski junior. Otoczył zamek i bibliotekę staranną opieką, organizował sale wystawiennicze, w których eksponowano wybrane fragmenty kolekcji. Powiększył znacznie kolekcję obrazów - dzieła malarstwa włoskiego, niderlandzkiego, niemieckiego i hiszpańskiego od XVI do XIX w. Do zbiorów zostały włączone m.in. obrazy z rodzinnej kolekcji Żony Juliusza - Róży z Zamoyskich. W 1939 r. na polecenie Juliusza Tarnowskiego kolekcja grafiki i rysunku została wywieziona do Międzyrzecza Podlaskiego. W czasie II wojny światowej Niemcy skonfiskowali i wywieźli z zamku w Suchej dużą liczbę zabytkowych przedmiotów, rzeźb i obrazów, z biblioteki zaś utworzyli placówkę, w której dokonali selekcji literatury i część księgozbioru została celowo zniszczona. Po wojnie pozostałości ze zbiorów biblioteki Branickich trafiły do bibliotek i muzeów w Warszawie, Krakowie, Wrocławiu i Gdańsku.

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

po 1866: archiwalia, rękopisy, starodruki, kartografia, militaria, czasopisma i kalendarze, numizmaty i sfragistyka, kolekcja grafiki, rysunków i obrazów, zbiory archeologiczne i masońskie; Kolekcja rysunków i rycin Józefa Ignacego Kraszewskiego, licząca ponad 6999 pozycji (Żmigrodzki podaje 15000 sztuk); księgi, malarstwo, grafika, litografia, głównie polskich artystów (m. in. Orłowskiego, Czechowicza, Norblina, Chodowieckiego, Smuglewicza); Kolekcja muzykaliów Anny z Hołyńskich Branickiej (Żony Władysława)

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

Strategia pozyskiwania zbiorów

zakupy:

Aleksander Branicki - biblioteka o charakterze historyczno-literackim od Andrzeja Edwarda Koźmiana z Piotrowic; cenne druki i rękopisy ze zbiorów biblioteki wilanowskiej Potockich i biblioteki puławskiej; ze zbiorów J.A. Załuskiego, Dzieduszyckich, Michała Hieronima Juszyńskiego i Jana Tarnowskiego; cenne autografy od Adama Honorego Kirkora, monety i medale oraz dokumenty papierowe i pergaminowe z XIV–XVII wieku od Feliksa Wesołowskiego z Warszawy, księgozbiór o tematyce historycznej księdza Franciszka Ksawerego Ciesielskiego i jego brata Aleksandra Ciesielskiego oraz księgozbiór Karola Łaskiego. W 1869 r. Aleksander Branicki powiększył swoje zbiory o kolekcję rysunków i rycin Józefa Ignacego Kraszewskiego.

Władysław Branicki - specjalistyczny zbiór Skimborowicza dotyczący masonerii i wolnomularstwa w Polsce oraz starodruki i rękopisy z biblioteki Adama Mielezsko-Maliskiewicza z Żytomierza. Zbiory po antykwariuszu Jakubie Kazimierzu Gieysztorze. Dzieła sztuki na aukcjach, m. in. obrazy ze zbiorów Mniszchów z Wiśniowca (podarował je następnie Muzeum Narodowemu w Krakowie).

Juliusz Tarnowski junior – depozyty (m. in. biblioteka Tyszkiewiczów z Czerwonego Dworu); zakupy - dzieła malarstwa włoskiego, niderlandzkiego, niemieckiego i hiszpańskiego od XVI do XIX wieku – z Romanowa na Wołyniu, ze zbiorów Steckich, oraz z rodzinnej kolekcji Żony Juliusza – Róży z Zamoyskich.

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

xxx

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

xxx

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

xxx

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

xxx

Wystawy czasowe

xxx

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

xxx

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

xxx

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

xxx

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

xxx

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

xxx

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

M. Żmigrodzki, Biblioteka Branickich w Suchej, „Czas” 22 marca 1918.

<http://www.kolekcjonerzy.mnw.art.pl/sucha/historia.html>

A. Birkenmajer: *Encyklopedia Wiedzy o Książce*. Wrocław: Ossolineum, 1971.

H. Małyśiak, *Biblioteka Branickich i Tarnowskich w Suchej*, Bielsko-Biała 1986.

B. Bieńkowska: *Książka na przestrzeni dziejów*. Warszawa 2005.

M. Leśniakiewicz, *Panowie suskiego zamku*, Sucha Beskidzka 2017.

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

Ciekawe cytaty

--

UWAGI:

--

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Małgorzata Wawrzak

Data sporządzenia karty:

--

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

28 marca 2019

METADANE* (wypełnia redaktor portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	
PRAWA	

